

Aan de leden van de Vaste commissie voor
Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN Haag

Via : cie.vws@tweedekamer.nl

Datum	Bijlage(n)
28 april 2022	--
Contactpersoon	Doorkiesnummer
Esme Wiegman-van Meppelen Scheppink	06 21703581
Onderwerp	Ons kenmerk
Commissiedebat ggz en maatschappelijke opvang 11-05-2022	VA22-037

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op 11 mei 2022 spreekt u met minister Helder en staatssecretaris van Ooijen in het debat over ggz, beschermd wonen, maatschappelijke opvang en suïcide preventie. Vanuit Valente, de brancheorganisatie voor participatie, begeleiding en veilige opvang, willen we uw aandacht vragen voor het besluit van de staatssecretaris om het wetsvoorstel voor een woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen te heroverwegen. De doordecentralisatie van beschermd wonen lijkt abstract en van technische aard (objectief verdeelmodel, keuze voor woonplaatsbeginsel of kostenverrekening e.a.). In de praktijk gaat het om 24.000 mensen met ernstige psychische aandoeningen die van de overheid afhankelijk zijn voor een veilige woonplek en passende ondersteuning en zorg. Wij vinden het belangrijk om deze stelselwijziging te beoordelen aan de hand van wat de wijziging betekent voor cliënten (voor hun herstel en bestaanszekerheid) en voor de uitvoerbaarheid van deze overheidstaak door alle 345 gemeenten.

Aandachtspunten woonplaatsbeginsel beschermd wonen Wmo2015

Valente steunt de keuze van de staatssecretaris om tot een zorgvuldige uitwerking en behandeling van het wetsvoorstel Woonplaatsbeginsel Wmo te komen en voldoende tijd daarvoor uit te trekken. Een manier van kostenverrekening is nodig om het objectieve verdeelmodel in te voeren voor alle gemeenten (in plaats van de 43 centrumgemeenten nu). Elke gemeente moet de kosten van de eigen bewoners dragen is het idee. Eén optie is dan om een woonplaatsbeginsel in te voeren.

De staatssecretaris noemt in zijn brief vier aandachtspunten over de doordecentralisatie en het wetsvoorstel Woonplaatsbeginsel Wmo2015. Het gaat om:

- Het risico op beperkte uitvoeringskracht en expertise bij (regio)gemeenten

- Het beperkte woningaanbod
- Financiële risico's
- Toename van administratieve lasten.

Staatssecretaris van Ooijen schrijft dat deze aandachtspunten aansluiten bij het (vertrouwelijke) advies van de Raad van State. Voor Valente zijn dit realistische zorgpunten die we ook in onze eerdere brieven¹² hebben benoemd. Het goed uitvoeren van beschermd wonen vraagt om voldoende capaciteit bij gemeenten voor uitvoering, beleidsontwikkeling en expertise inzake langdurige ggz. In het eerdere advies³ van de commissie Dannenberg (2015) staat dat voldoende passende woningen een randvoorwaarde zijn voor de doordecentralisatie van beschermd wonen. Staatssecretaris van Ooijen wijst (ons inziens terecht) op het beperkte woningaanbod de komende jaren. De financiële risico's in de uitvoering van beschermd wonen zijn aanzienlijk. Een plek in beschermd wonen kost circa €60.000 per jaar. Voor kleinere gemeenten betekent dit een substantieel risico op hun Wmo-begroting. Valente ziet de mogelijkheid van uitvoering van beschermd wonen door alle gemeenten als reëel, indien de gemeenten blijvend en structureel regionaal met elkaar samenwerken.

Regionale samenwerking wettelijk verankeren in Wmo2015

Individuele gemeenten zijn te klein om voldoende aanbod en variëteit van beschermd wonen in huis te hebben. Voor een goede uitvoering van beschermd wonen zijn regionale en bovenregionale samenwerking en inkoop onmisbaar. Schaalgrootte is essentieel. Beschermd wonen voor ggz cliënten betreft schaarse en kostbare maatwerkvoorzieningen voor een relatief kleine, complexe groep cliënten. Robuuste samenwerkingsverbanden zijn nodig voor de toegang, de uitvoering, het toezicht en voor het noodzakelijke palet aan woonvarianten en ambulante voorzieningen voor inloop, activering, respijt en begeleiding. Het beleid voor beschermd wonen hangt samen met onderwerpen als de aanpak van verward gedrag, de aanpak van dakloosheid, de regionale woon(zorg)visie, de openbare (geestelijke) gezondheidszorg en het beleid van zorg & veiligheidsregio's. De VNG heeft stappen gezet om regionale samenwerking te bevorderen in een zogenaamde Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). Valente vindt de NvO onvoldoende en te weinig solide. Indien de afspraken in de NvO niet concreet zijn of als gemeenten de afspraken niet nakomen bestaat er geen dwangmiddel om nakoming te eisen. Het is een vorm van zelfregulering die staat of valt bij de bereidheid van individuele gemeenten, bestuurders en opeenvolgende colleges om de afspraken elk voor zich en gezamenlijk uit te voeren.

De opgave van de uitvoering van beschermd wonen en de transformatie naar een 'beschermd thuis' vraagt om harde financiële afspraken, financiële solidariteit en onderlinge financiële verevening. Hiervoor biedt de NvO onvoldoende garanties. Valente vindt daarom dat **regionale samenwerking** voor beschermd wonen van zodanig belang is voor de continuïteit en kwaliteit, dat deze in de Wmo 2015 moet worden verankerd. Deze optie sluit aan bij scenario 2 uit het Procesplan voor besluitvorming doordecentralisatie dat de VNG op 19 april 2022 heeft gepubliceerd⁴.

Wilt u de staatssecretaris vragen of hij een dergelijke wetswijziging wil initiëren?

¹ Zie: <https://www.valente.nl/kennisbank/brief-valente-commissiedebat-wmo-31-03-2022/>

² Zie: <https://www.valente.nl/kennisbank/brief-formatie-nieuw-kabinet/>

³ Zie: https://vng.nl/files/vng/van-beschermd-wonen_20151109.pdf

⁴ Zie Bijlage 1 van procesplan doordecentralisatie beschermd wonen: https://vng.nl/sites/default/files/2022-04/Procesplan_doordecentralisatie_en_WPB_BW_2022.pdf

Woonplaatsbeginsel leidt tot vermindering toegang en toename administratieve lasten

Bij de uitvoering van een woonplaatsbeginsel beschermd wonen zal steeds eerst uitgezocht moeten worden welke gemeente de gemeente van herkomst van de cliënt is. Dat kan bij cliënten die vaak verhuisd zijn (door opname in de ggz, jeugdzorg, dakloosheid, detentie) tot een moeizame zoektocht leiden om te bepalen welke gemeente de rekening moet betalen. Het woonplaatsbeginsel brengt ook mee dat de landelijke toegang uit de wet verdwijnt. Deze bepaling heeft uw Kamer in de Wmo2015 gezet, juist om deze kwetsbare groep ggz cliënten te beschermen tegen 'kastje naar de muur' procedures. Ongeacht waar iemand zich meldt, moet de gemeente de vraag in behandeling nemen. Het wetsvoorstel Woonplaatsbeginsel brengt mee dat deze toegang wordt geschrapt.

De uitvoering van het Woonplaatsbeginsel betekent, zoals hierboven geschetst, dat veel meer tijd aan administratieve lasten zal opgaan. Daarnaast nemen de administratieve lasten toe doordat aanbieders van beschermd wonen met alle gemeenten een contract moeten afsluiten (en dus meedoen aan aanbestedingen) om cliënten toegang te geven tot de best passende plek voor herstel. Het onderzoek van AEF naar voor- en nadelen van woonplaatsbeginsel of kostenverrekening laat dat ook zien⁵.

Kostenverrekening in plaats van woonplaatsbeginsel

Een alternatieve optie voor gemeenten om de kosten van beschermd wonen te verdelen is 'kostenverrekening'. In dat geval worden alle gemeenten verantwoordelijk voor beschermd wonen en ontvangen daar budget voor via een objectief verdeelmodel. De huidige wettelijke landelijke toegankelijkheid blijft gehandhaafd waarbij tevens de beste plek voor herstel voor de cliënt het uitgangspunt blijft. Er komt dan een kostenverrekening tussen gemeenten voor cliënten die in een andere gemeente beschermd gaan wonen. De verminderde toegang voor cliënten en de toename van administratieve lasten worden daarmee voorkomen.

Wilt u de staatssecretaris vragen om alternatieve scenario's voor de invoering van een Woonplaatsbeginsel te laten ontwikkelen, die de nadelen voor toegang en rechtspositie van cliënten voorkomen, evenals de nadelen van administratieve lasten voor aanbieders?

Tenslotte

We sluiten ons aan bij de brief van MIND, platform van cliëntenorganisaties in de ggz, waarin zij vragen stellen over de maatschappelijke opgave rond beschermd wonen en het gebrek aan integraliteit in het Integrale Zorg Akkoord waar het ministerie van VWS aan werkt.

Wij hopen dat u onze vragen wilt bespreken bij het commissiedebat. Hebt u vragen over deze brief, neem dan contact op met ondergetekende.

Hoogachtend,

E.E.W. Wiegman - v. Meppelen Scheppink

Esmé Wiegman-van Meppelen Scheppink

Directeur Valente

⁵ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/04/06/kostenverrekening-of-woonplaatsbeginsel-beschermd-wonen>